

Lubelska Izba Rolnicza

LIR-L.0781.5.2022.MK.-1

Lublin, dnia 09-11-2022 r.

Krajowa Rada Izb Rolniczych

Parzniew

Ul. Przyszłości 5

05-804 Pruszków

Lubelska Izba Rolnicza przekłada wnioski delegatów, rolników z Konferencji „Skutki nowej Wspólnej Polityki Rolnej i Krajowego Planu Strategicznego”, która została zorganizowana przez LIR w Lublinie w dniu 26.10.2022 celem przedłożenia odpowiednim organom państwowym i wdrożenia w życie.

I. Wnioski dotyczące realizacji ekoschematów

1. Ekoschemat - Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi.

Praktyka 3 – opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia (wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem)

Realizacja tych praktyk wymaga opracowania pełnego planu nawożenia dla gruntów ornych i trwałych użytków zielonych w gospodarstwie opartego na bilansie N oraz chemicznej analizie gleby, określającego dawki składników pokarmowych (N, P, K i Mg oraz potrzeby wapnowania).

Rolnicy z woj. Lubelskiego zgłaszają problemy związane z wydłużonym czasem oczekiwania na wykonanie analizy gleby. Obawiają się, że nie zdążą wykonać analiz w wymaganym terminie i nie będą mogli korzystać z tego ekoschematu.

Ponadto proponujemy zapewnić w budżecie państwa środki na badanie dużo większej ilości próbek glebowych niż było do tej pory.

Praktyka 4 – zróżnicowana struktura upraw

Celem praktyki jest poprawa jakości gleby i potrzeba odbudowy materii organicznej poprzez wzbogacenie struktury upraw o gatunki roślin, które wpływają zarówno na dodatni bilans materii organicznej, jak i na zwiększenie różnorodności biologicznej. Praktyka polega na prowadzeniu co najmniej 3 różnych upraw na gruntach ornych w gospodarstwie, przy czym:

udział głównej uprawy w strukturze zasiewów nie przekracza 65% i udział najmniejszej uprawy, nie może być mniejszy niż 10%, co najmniej 20% w strukturze zasiewów stanowią: uprawy gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. bobowate) oraz udział łącznie zbóż i rzepaku w strukturze zasiewów nie przekracza 65%, oraz udział upraw mających ujemny wpływ na bilans materii organicznej (m.in.: okopowe) nie przekracza 30%.

Podczas konferencji zgłoszono postulaty zmiany tych proporcji:

- wymóg udziału zbóż i rzepaku – łącznie 65% w strukturze zasiewów powinien być zmieniony.

Uzasadnienie:

pozostawienie tego wymogu w obecnej formie spowoduje ograniczenie uprawy zbóż w Polsce, co negatywnie wpłynie na bezpieczeństwo żywności.

- należy uznać rzepak jako oddzielną grupę upraw

Uzasadnienie:

Rzepak ma długi system korzeniowy, pozytywnie wpływa na stan środowiska glebowego. Przyczynia się do zwiększenia poziomu próchnicy w glebie oraz składników pokarmowych poprzez przyorywanie resztek późniowych i słomy rzepaczanej.

- uznanie kukurydzy za osobną uprawę, inną niż zboża.

Uzasadnienie:

kukurydza należy do roślin przeprowadzających fotosyntezę tzw. typu C4. Ten typ fotosyntezy powoduje dodatkowy mechanizm wiązania dwutlenku węgla. Dzięki specyficznej budowie anatomicznej liści, rośliny typu C4 zużywają co prawda więcej energii na związanie dwutlenku węgla, ale straty wody są u nich zdecydowanie mniejsze, a przyrosty biomasy większe niż u roślin o fotosyntezie typu C3 (czyli u większości roślin).

- wymóg udziału najmniejszej uprawy nie może być mniejszy niż 10%. Należy to zmienić: Udział tych 10 % powinien obejmować najmniejszą uprawę lub/i pozostałe uprawy łącznie.

Uzasadnienie:

Jest to ważne, szczególnie dla gospodarstw, gdzie występuje szeroki wachlarz upraw lub gdzie obok produkcji rolniczej prowadzona jest produkcja warzywnicza na niewielkich areałach.

2. Ekoschemat – Obszary z roślinami miododajnymi

Ekoschemat polega na utworzeniu obszaru z roślinami miododajnymi przez wysiew mieszanki składającej się z co najmniej dwóch gatunków roślin miododajnych. Dodatkowo obowiązuje zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) w terminie do dnia 31 sierpnia oraz zakaz stosowania środków ochrony roślin.

Podczas konferencji zgłoszono postulat, aby realizacja tego ekoschematu możliwa była przy uprawach jednogatunkowych. Proponowane mieszanki roślin miododajnych w ramach dwóch określonych już list są trudne w uprawie, zwłaszcza jeśli chodzi o zbiór nasion tych roślin.

Należy zaniechać wymogu wysiewu co najmniej dwóch gatunków. Bardziej cenione są miody jednogatunkowe. Ponadto plantacje takie można by wykorzystać jako nasienne - dwa gatunki nasion mogą sprawiać trudność przy ich oddzieleniu.

Termin zbioru po 31 sierpnia też nie może być sztywny. Należy go dostosować do poszczególnych gatunków.

3. Ekoschemat - Dobrostan zwierząt

Celem tego ekoschematu jest zachęcenie rolników do wprowadzania podwyższonych warunków dobrostanu zwierząt. Wymogiem jest: wypasanie bez uwięzi wszystkich krów mlecznych przez co najmniej 120 dni w sezonie wegetacyjnym (min. 6 godz. dziennie) lub zapewnienie krowom mlecznym utrzymywanym grupowo bez uwięzi wolnostanowiskowo zwiększonej powierzchni bytowej w pomieszczeniach/budynkach o co najmniej 20% (warunek przystąpienia do realizacji ekoschematu) lub o co najmniej 50% (wyższa kwota płatności). W przypadku zapewnienia krowom mlecznym zwiększonej powierzchni bytowej rolnik będzie mógł otrzymać dodatkową płatność, jeżeli będzie: utrzymywał krowy mleczne na ściółce ze słomy lub podobnego materiału lub wydzielenie części ze ściółką ze słomy lub podobnego materiału o powierzchni pozwalającej na jednoczesny odpoczynek krów, zapewniał wybieg przez co najmniej 4 godz. dziennie przez cały rok, odsadzał cielęta nie wcześniej niż w piątym dniu od dnia ich urodzenia.

Podczas konferencji zgłoszono postulat aby uznać oborę uwięziową za spełniającą wymogi ekoschematu, pod warunkiem zastosowania podwyższenia standardów utrzymania zwierząt np. maty na stanowiskach wyściełane słomą, gładki stół paszowy, monitoring do obserwacji stada, wymuszona wentylacja z dodatkowymi wentylatorami na czas upałów, utrzymywanie krów zasuszonych w pomieszczeniach wolnostanowiskowych.

Wprowadzenie powyższych, proponowanych zmian umożliwi producentom mleka uzyskanie dodatkowych środków do produkcji, co przyczyni się do podwyższenia rentowności utrzymania tych stad i wpłynie na poprawę bezpieczeństwa produkcji żywności w Polsce.

Ekoschemat - Dobrostan zwierząt został zaplanowany jako działanie 1 – roczne.

Powinna być możliwość realizacji w okresie kilkuletnim, ponieważ dostosowanie gospodarstwa do wymogów ekoschematu wymaga poniesienia często dużych nakładów finansowych (dostosowanie budynków, ogrodzenia wybiegów itp.) lub ograniczenia obsady zwierząt (zwiększenie powierzchni bytowej) - co wpłynie na zmniejszenie dochodów z produkcji. W związku z powyższym, rolnik decydujący się na realizację tego ekoschematu powinien mieć gwarancję rekompensaty poniesionych kosztów i utraconych dochodów w perspektywie kilku lat. Pozostanie przy 1-rocznym ekoschemacie może doprowadzić do

sytuacji, w której gospodarstwo dostosuje warunki do wymogu Dobrostanu zwierząt, skorzysta z dopłaty w 1 roku, a w kolejnych może nie mieć już możliwości ze względu na np. ograniczenie środków na realizację danego ekoschematu.

Ponadto zgłoszono uwagi do ekoschematu w zakresie dobrostanu świń zamieszczone poniżej.

Pierwszym warunkiem przystąpienia do realizacji tego ekoschematu jest przebywanie lochy w okresie w jarzmie do 14 dni (przewidziano środki dla 4% pogłowia). W chwili obecnej porodówki umożliwiające swobodne poruszanie lochy po tym okresie prawie nie występują. Aby przystąpić do programu należałoby poczynić bardzo kosztowne inwestycje związane z wyposażeniem i przebudową obiektów. Wprawdzie w drugim filarze jest działanie przewidujące środki na ten cel, ale są to środki ograniczone. Ponadto jest to proces długotrwały (złożenie i rozpatrzenie wniosku), wymagający odpowiednich pozwoleń i niekoniecznie ekonomicznie uzasadniony. Co z rolnikami którzy korzystali ze na inwestycje w poprzednim okresie programowania i są związani umową z ARiMR? Oprócz możliwości przebywania w klatce w okresie okołoporodowym - należy umożliwić przetrzymywanie loch w klatkach w okresie krycia. Lochy po odłączeniu prosiąt mają osłabione kości i podczas rui w grupie obskakują się łamiąc nogi, kręgosłupy, miednice i należy je umieścić na ten czas w pojedynkach dla ich dobra. Ponadto po kryciu jest okres zagnieżdżania zarodków i agresja w grupie powoduje ich zamieranie. Tutaj proponowany dopuszczalny okres w klatce 21 dni. W ekoschemacie występuje sprzeczność: raz dbamy bardziej o lochę uwalniając ją z klatki i ryzykując życie prosiąt (przygniecenie), a drugi raz stawiamy na dobro prosiąt kosztem matki zostawiając je do karmienia ponad 35 dni. (działanie dodatkowe dobrostanu przewidziane dla 2% pogłowia). Przed laty gdy locha miała wchodząc w laktację kilka cm. słoniny i karmiła 8 sztuk prosiąt nie odbijało to się na jej kondycji. Obecnie lochy mają mało zapasowej tkanki tłuszczowej, karmią po 12-14 sztuk szybko rosnących prosiąt i każdy dzień pozostawienia pow. 28 dni zwiększa znacznie ryzyko skaleczenia sutek, pogryzienia sromu, skrajnego wychudzenia maciory. W przypadku tuczników zbytne „rozrzedzenie „ obsady zimą może spowodować zimą spadek temperatury i słabą wymianę powietrza przez wentylację a w efekcie konieczność ogrzewania (dodatkowe zatrucie środowiska). Należałoby jeszcze raz gruntownie przeanalizować dobrostan trzody i podejść bardziej od strony praktycznej.

4. Ekoschemat : Wymieszanie obornika z glebą

Uwzględnić obornik i gnojowicę. Szkodliwe substancje do atmosfery z gnojowicy ulatniają się dużo szybciej niż z obornika. Niewiele gospodarstw posiada aplikatory doglebowe i większość miesza gnojowicę w sposób tradycyjny. Należy zauważyć że oprócz gnojowicy coraz więcej jest do stosowania pofermentu z biogazowni. Ponadto nowo budowane lub modernizowane budynki w sektorze trzody chlewnej są przeważnie wyłącznie w systemie bezściółkowym. Powinno się umożliwić łączenie działania polegającego na przykryciu słomy z wymieszaniem obornika, stosowaniem nawozów płynnych innymi metodami niż rozbryzgowo i uprawą uproszczoną aby łatwiej było uzyskać próg punktowy niezbędny do udziału w ekoschemacie.

5. Ekoschematy – uwagi ogólne

Działania na rzecz klimatu i środowiska. Płatności za nie są płatnościami bezpośrednimi w dotychczasowym rozumieniu lecz tylko zwrotem utraconych w wyniku ich stosowania korzyści

lub zwrotem dodatkowo poniesionych kosztów. Należy przepisy dotyczące ekoschematów sprecyzować tak aby ich założenia można było wykonać przy minimalnych kosztach by coś z tej działalności zostało na plus w gospodarstwach. Tym bardziej że w wielu przypadkach znamy tylko stawki górne, natomiast kwoty realne będą obliczone w zależności od zainteresowania. Zakładana koperta finansowa będzie podzielona przez wykonane jednostki.

II. Wnioski dotyczące Warunkowości

Zaostrza się i wprowadza nowe Normy Dobrej Kultury Rolnej (DKR)-przestrzeganie ich warunkiem koniecznym do otrzymania pomocy z WPR UE. Najbardziej uciążliwe które wymagają zmiany to:

1. DKR 6- pozostawienie 80% powierzchni gruntów ornych od 1.11 do 15.02 w okrywie, czyli tylko 20% GO będzie można zaorać na zimę - w warunkach Polski gdzie nie ma dużego zagrożenia erozją i występują susze wiosenne orka na wiosnę spowoduje duże straty wody i spadki plonowania roślin jarych. Realne do wykonania bez dużych strat byłoby pozostawienie 60%.
2. DKR 7 -dywersyfikacja upraw – trudna do spełnienia szczególnie w mniejszych gospodarstwach
3. DKR 8-przeznaczenie 4% GO na obszary i elementy nieprodukcyjne. W obecnym czasie gdy grożą niedobory żywności zawiesić wykonywanie normy. W ostateczności umożliwić pozostawienie bez uprawy gruntów najsłabszych, podmokłych, zacienionych bez konieczności zmiany miejsca ugorowania w każdym roku jak również dopuścić do ugorowania w celu spełnienia warunków normy grunty wcześniej nie zgłaszane do dopłat.

III. Uwagi do Planu Strategicznego

1. Zmiany wymaga definicja rolnika aktywnego zawodowo

Wymagania potrzebne do uznania za rolnika aktywnego zawodowo powinien spełniać każdy rolnik, nie tylko otrzymujący poniżej 5 tysięcy euro płatności bezpośrednich. Na tle państw zachodnich UE w Polsce jest sytuacja specyficzna, gdyż zagrożenie wyłudzenia nienależnych dopłat leży po stronie mniejszych gospodarstw. Jest to zjawisko masowe. Dużo właścicieli małych gospodarstw wydierżawia swoje grunty rolnikom towarowym i pobiera bezprawnie na nie dopłaty bezpośrednie. Rolnik faktycznie uprawiający ziemię nie ma prawa do dopłat do materiału siewnego, ONW, ma problem z rozpisaniem stosowanych pestycydów, nawożenia czy też wykazaniem się odpowiednim poziomem produkcji do działań z drugiego filaru WPR.

Należałoby wszystkie podmioty wnioskujące o płatności bezpośrednie objąć jednolitym systemem kontroli i również wymagać dokumentów poświadczających zakup środków do produkcji, sprzedaż płodów, posiadanie siły pociągowej lub faktur za usługi rolnicze.

2. Budżet Planu Strategicznego

Wnioskujemy o zwiększenie środków na II filar

30% środków - 2 mld euro zostało przeniesione na dopłaty bezpośrednie do I filaru. Przez to nasze państwo do tej sumy nie daje wkładu własnego -do 70%, co łącznie zubaża środki przeznaczone na II filar licząc po obecnym kursie o kwotę ponad 16 mld złotych. Środki te trafiłyby do gospodarstw towarowych, prężnych, mogących konkurować z rolnictwem zachodnioeuropejskim. W wielu krajach zachodzi proces odwrotny- przesuwa się środki z I do II filaru aby dołożyć udział własny i wspomóc najlepsze gospodarstwa. U nas we wszystkich działaniach i interwencjach widać brak środków.

3. Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania

Wnioskujemy o zwiększenie kwot płatności w ramach płatności ONW

Stawka podstawowa nie jest zmieniana od 2004r i przykładowo dla strefy I ONW z ograniczeniami naturalnymi wynosi 179zł /ha. Zaproponowana kwota jest mało znacząca, tym bardziej, że występuje dygresywność płatności : powierzchnia do 25ha-100%, od 25,01-50 ha – 50%, powyżej 50- 75 ha- 25%, a wymagania są coraz większe.

4. Inwestycje w gospodarstwach rolnych

Dotychczas najpopularniejsze wśród rolników działanie. Zgłaszamy, że w działaniu tym jest zbyt mały zakres rzeczowy - można się ubiegać o dofinansowanie na zasadzie dotacji tylko do inwestycji w:

- rolnictwo precyzyjne w budynkach inwentarskich
- produkcję ekologiczną (w przypadku budynków do 1 mln zł)
- przechowalnictwo i przygotowanie do sprzedaży
- maszyny do zbioru

Przewidziano tylko 100 operacji budowlanych i niespełna 4900 pozostałych na cały kraj na 5 lat gdzie w poprzednich latach WPR tylko w woj. Lubelskim na pojedynczy nabór bywało, że składano kilka tysięcy wniosków. Zaproponowane kryteria tj. kwota pomocy 300 tys. zł i wielkości ekonomicznej nie więcej niż 250 tys. euro to w produkcji standardowej jest w warunkach obecnego wzrostu cen stanowczo za małe.

Druga forma pomocy-instrumenty finansowe, czyli gwarancja przez ARiMR 80% kwoty inwestycji i spłata części odsetek w zależności od rodzaju beneficjenta jest pomocą nikłą. Do tego przewidziano tylko 1330 operacji w skali kraju na 5 lat.

5. Scalenia

W skali kraju jest przewidziane tylko 48 inwestycji scaleniowych czyli 3 na województwo przez cały okres programowania. Należy znacząco zwiększyć środki. Przy stosowaniu

coraz wydajniejszego sprzętu i wprowadzaniu rolnictwa precyzyjnego rozdrobnione działki są dużą przeszkodą w gospodarowaniu.

6. Infrastruktura

Cele działania powinny być pokryte z innych środków a fundusze to powinny wzmocnić środki na rolnictwo.

7. Zalesienia

Wyplacać premię zalesieniową do co najmniej 20 lat od założenia plantacji, aby las zaczął przynosić jakikolwiek dochód.

8. Zadrzewienia śródpolne

Pomoc skierowana jest dla tych, którzy będą tworzyć zadrzewienia śródpolne. Proponujemy by dopłatą objęte były też istniejące zadrzewienia, aby zahamować ich likwidację.

9. Inwestycje poprawiające dobrostan bydła i świń

Zaproponowana kwota pomocy 150 tysięcy na gospodarstwo jest zbyt mała by zmienić system z uwięziowego na wolnostanowiskowy przy produkcji mleka czy też wprowadzić kojce spacerowe dla macior w gospodarstwach towarowych.

10. Dopłaty do składek ubezpieczenia zwierząt gospodarskich

Cytując Plan Strategiczny „Ochroną ubezpieczeniową zostaną objęte straty które przekroczą 20% średniej produkcji..” zgłoszono, że propozycja dofinansowania umów ubezpieczeń jest oderwana od rzeczywistości. W przypadku zwierząt straty 20 % mogą wystąpić w przypadku choroby zakaźnej lub pożaru czy awarii wentylacji. Biorąc pod uwagę, że mają to być straty w stosunku do całego roku, aby uzyskać odszkodowanie należałoby stracić cały rzut brojlerów kurzych lub prawie cały tuczników. Problemem jest to, że od chorób zakaźnych (np. ASF) nie chce ubezpieczać żaden zakład. Ubezpieczenia zwierząt są potrzebne, ale należy wypracować system który, by umożliwił odszkodowania za pojedyncze sztuki. W formie obecnej jest to tylko dotowanie firm ubezpieczeniowych.

10. Tworzenie i rozwój grup producenckich

Wykreślić zapis o konieczności przeznaczenia 30% wsparcia na środki trwałe. Takie inwestycje na siłę nie zawsze byłyby racjonalne np. w dobie ASF i koniecznej biasekuracji jak użytkować wspólny sprzęt w grupach trzodziarskich? Limit określony w działaniu w wysokości 6 000 euro na jednego członka jest bardzo mały i nie jest żadną zachętą dla gospodarstw towarowych, bo z uczestnictwem w grupie wiążą się też obowiązki. Przy przyjęciu proponowanych rozwiązań powstałe grupy w wypadku niektórych produktów będą słabe i niekonkurencyjne na rynku. Przy produkcji tuczników kwota pomocy będzie wykorzystana już przy ok. stu stanowiskach tuczu zakładając trzy cykle produkcyjne. Produkcja przez grupę 3000 tuczników rocznie (zakładając dotację do wszystkich sztuk) nie jest obecnie ilością pozwalającą cokolwiek negocjować.

IV. Wnioski pozostałe

1. Wprowadzenie elastycznych terminów stosowania nawozów, a docelowo o zniesienie terminów administracyjnych pozostawienie rolnikom decyzji odnośnie stosowania nawozów w zależności od terminów agrotechnicznych.

Odpowiednio dobrany termin stosowania nawozów zawierających azot jest istotnym czynnikiem wpływającym na plonotwórczość roślin, co w wyniku obecnej sytuacji na rynku nawozów ma kluczowe znaczenie dla rolników, ponieważ nie mogą oni sobie pozwolić na jakiegokolwiek straty i niewykorzystanie tak ważnego makroskładnika. Obserwowane zmiany klimatu oraz przebiegi warunków pogodowych w poszczególnych latach, powodują potrzebę uelastycznienia terminów, szczególnie wiosennego stosowania nawozów.

2. Ograniczenie stosowania nawozów o 20 % do 2030 r.

Przyjęta niedawno przez Komisję Europejską strategia „Od pola do stołu” wyznacza cel zmniejszenia strat składników pokarmowych o co najmniej 50%, przy jednoczesnym zapewnieniu, że nie doszło do pogorszenia żyzności gleby. Ograniczy to stosowanie nawozów o co najmniej 20% do 2030 r.

„Przyjęcie jednolitego progu 20% dla wszystkich Państw Członkowskich lub dla całej Unii Europejskiej jest z zasady błędne. Wynika to z tego, że zużycie nawozów mineralnych w kg/ha UR w ramach UE jest bardzo zróżnicowane. Zmniejszenie zużycia nawozów mineralnych w krajach o najwyższej wartości tego wskaźnika jest uzasadnione ze środowiskowego punktu widzenia. W przypadku tych krajów nawet po zmniejszeniu 20 proc. zużycie będzie nadal wyższe niż w pozostałych państwach UE, w tym Polsce. W krajach, gdzie zużycie nawozów mineralnych jest niskie i gleby charakteryzują się niskim odczynem i zasobnością w makro i mikro składniki działanie to może doprowadzić do trwałego zubożenia gleb i postępującej ich degradacji również w kontekście środowiskowym „ – cyt. prof. Mariusz Matyka .

Wprowadzenie jednolitego, opartego na średniej unijnej progu stosowania nawozów może doprowadzić do ograniczenia produkcji żywności w Polsce.

PREZES
Lubelskiej Izby Rolniczej
Gosław Jędrejek